

Waan en werkelijkheid

Een antwoord aan Braam, Köbben en Tromp.

Henk Kleijer

De reactie van Braam op mijn Marginaal (*Sociologische Gids* 1999/6) is me uit het hart gegrepen. Zijn enthousiasme voor het vak en het belang dat hij hecht aan een duidelijke discussie over wat sociologie zou moeten behelzen, zijn inspirerend.

We verschillen eigenlijk nauwelijks van mening over wat sociologie zou moeten zijn. Het is echter jammer dat Braam alleen het aspect van de waardevrijheid eruit heeft gelicht. Datzelfde geldt voor de reactie van Köbben en Tromp. Ook zij leggen de nadruk op hetzelfde aspect.

Mijn verhaal was een korte schets van een ontwikkeling in het sociaal-wetenschappelijk onderzoek die mij – en mijns inziens zeker ook Braam, Köbben en Tromp – onwenselijk lijkt, namelijk de manier waarop sluipenderwijs het destijds bevochten ideaal van de maatschappelijke relevantie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek is verworden tot alleen maar politiek-economische relevantie. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek is in steeds sterkere mate afhankelijk geworden van opdrachtonderzoek. Dit soort onderzoek kenmerkt zich (soms) door beperktheid in tijd, beperktheid van probleemstelling en vooral door beknoptheid en oppervlakteigheid van theoretische assumpties en onderbouwing.

Een dergelijke ontwikkeling heeft ook consequenties voor de positie van de sociaal-wetenschappelijke onderzoeker. Dit blijkt overduidelijk uit de studie van Köbben en Tromp. Hun boodschap is dat de positie van de wetenschappelijke onderzoeker en daarmee van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek als zodanig, in het geding is. Maar de inzet van mijn verhaal is dat deze positie niet verbeterd wordt door onafhankelijke scheidsrechters over de kwaliteit te laten beslissen. Naar mijn idee is het veel belangrijker dat de sociale wetenschapsbeoefenaars een hecht front vormen en zelf eerst intern vaststellen wat goed en slecht onderzoek is. Er is daarover al veel gediscussieerd en geschreven. Het is alleen jammer dat er zo weinig mee gedaan is.

Het vormen van een front betekent niet dat er binnen de wereld van de sociale wetenschappen geen meningsverschillen, verschillen in wetenschapsopvattingen meer kunnen bestaan, integendeel, juist door de discussie aan te gaan kan er vooruitgang geboekt worden. In de *rat race* om onderzoeksgeld binnen te halen, lijken de inhoudelijke standaarden waaraan goed onderzoek moet voldoen, te worden

aangetast. Dat is mijn zorg, niet meer en niet minder. Alleen de sociaal-wetenschappelijke gemeenschap zelf kan hier wat aan doen – of beter – heeft de plicht hier wat aan te doen.

Het zou daarom goed zijn als het debat dat in de jaren zeventig en tachtig is gevoerd over de pretenties van de sociale wetenschappen, opnieuw op de agenda zou worden gezet.